

İKİNCİ YABANCI DİL OLARAK ALMANCANIN ÖĞRENİLMESİNDE İNGİLİZCENİN VE KARŞILAŞTIRMALI DİLBİLGİSİNİN ROLÜ

Yrd. Doç. Dr. Hüseyin ARAK
Erciyes Üniversitesi Eğitim Fakültesi
arak@erciyes.edu.tr

Özet

Bu çalışmanın amacı, ikinci yabancı dil olarak Almanca öğrenirken anadilden kaynaklanan olumsuz etkileri ortadan kaldırmak için İngilizceden olumlu aktarmalar yapılabileceğini örneklerle ortaya koymaktır.

Bilindiği gibi anadilde bulunan birçok dilbilgisi yapısı yabancı dilde bulunmamakta ve yapılar birebir örtüşmemektedir. Yabancı dil öğrenmeyi etkileyen bu dilsel yapılarındaki farklılıklar dil öğreniminde ve öğretiminde mutlaka göz önünde bulundurulmalıdır. Anadilden yapılan aktarmaları bilinçli olarak yönlendirmek ancak karşılaştırmalı dilbilgisi analizleri ile mümkündür.

Çalışmamızda Almandaki edilgen yapı çıkış noktası alınarak üç dildeki edilgen yapı karşılaştırmalı yöntemle incelenmiş ve özellikle akraba olan dillerin yapılarının tanımlanmasının, akraba olmayanlara göre daha kolay olduğu görülmüştür. Farklılıkların ve benzerliklerin açıkça ortaya konabilmesi için dillerin tüm yapılarının aynı yöntem ile incelenip tanımlanması gerektiği anlaşılmaktadır. Sadece dilin belirli yapılarının karşılaştırmalı incelenmesi yeterli değildir.

Anahtar sözcükler: Edilgen yapı, ikinci yabancı dil, Almanca, İngilizce, Türkçe

THE ROLE OF ENGLISH AND COMPARATIVE GRAMMAR IN LEARNING GERMAN AS A SECOND FOREIGN LANGUAGE

Abstract

The aim of this study is to demonstrate -with examples- the possibility of positive transfer from English in order to eliminate the negative effects of the mother tongue while learning German as a second foreign language.

As it is known, many of the grammatical structures in a given language may not be inherent in another language and thus structures may not overlap. These kinds of differences in linguistic structures which affect learning a foreign language should be taken into consideration in both teaching and learning a language. To direct transfers from the mother tongue consciously is only achievable through the knowledge of comparative grammar analyses.

In our study, the passive voice in German was taken as the starting point; the passive voices in the three languages were analyzed respectively with the comparative method and it is consequently inferred that, particularly, the description of the structures of

related/kindred languages is much easier than that of non-related languages. In order to fully identify the differences and similarities, it is evident that the whole structures of languages should be described and analyzed using the same methods. The sole comparative analysis of certain structures of language is not sufficient.

Key words: the passive voice, second foreign language, German, English, Turkish

Giriş

Karşılaştırmalı dilbilgisi terimi dilbilim içerisinde bir üst kavram oluşturmaktadır ve bu kavram yerine *karşılaştırmalı dilbilim*, *karşılaştırmalı analiz* ve *dil karşılaştırması* gibi terimlerin de kullanıldığı görülmektedir. Karşılaştırmalı dilbilgisinde öncelikle iki farklı dil arasındaki farklılıkları ortaya çıkarmaya yönelik çalışmalar yapılmaktadır.¹ Buradan hareket ederek karşılaştırmalı dilbilgisinin iki ayrı dili, yapılarındaki farklılıkları karşılaştırma yoluyla tespit edebilmek amacıyla incelediği söylenebilir. Çünkü karşılaştırmalı dilbilgisi dil öğrenmede anadilin yabancı dil öğrenimini isteyerek veya istemeyerek sistemli olarak etkilediğinden hareket etmektedir. Yabancı dil öğrenen kişi anadilsel alışkanlıklarını sürekli olarak yabancı dil öğrenim sürecine aktarmaktadır. Bu süreçte olumlu aktarmalar (transferler) yanı sıra olumsuz aktarmalar da önemli rol oynamaktadır. Her iki dilde de aynı olan öğelerin daha kolay ve hatasız öğrenilebilmesine *olumlu aktarma* denir. Benzer öğelere karşı farklı öğelerin öğrenilmesi problem oluşturarak hatalara yol açmaktadır. Problem oluşturan bu farklı öğeler *olumsuz aktarma* olarak adlandırılır. Karşılaşılan bu gibi olumsuzlukların giderilmesi ve yabancı dil öğrenim sürecinin amaca uygun yönlendirilebilmesi için iki dilin karşılaştırmalı analizi gerçekleştirilmelidir. Böylece yabancı dil öğrenirken veya öğretirken yapılabilecek hatalar önceden tespit edilmiş olacaktır. Daha sonra yapılabilecek bu hatalar yabancı dil dersinde uygun yöntemlerin ve gerekli ders araç-gereçlerinin hazırlanması ile ortaya çıkmadan önlenilebilecektir.

1. Yabancı Dil Dersinde Karşılaştırmalı Dilbilgisinin Rolü

Yabancı dil öğrenen kişi özellikle öğrenim sürecinde bilinçli veya bilinçsiz bir karşılaştırma gerçekleştirdiğinden, öncelikle anadili büyük önem taşımaktadır. Yabancı dil öğrenimi sırasında anadilin önemi yadsınamaz. Çünkü birey kendi dilinde düşünür, evreni algılamaya çalışır. Butzkamm'ın da belirttiği gibi, *Yabancı dilin öğrenilmesi için kuşkusuz en önemli yardımcı araç yabancı dilin kendisidir. Bu sırada anadil onun en önemli yardımcısıdır.*² Ayrıca yabancı dil öğrenenler için hangi dilden (çıkış dil) hareket ettikleri de çok önemlidir. Çünkü eğer söz konusu

¹ Bkz. Hans Peter Althaus: *Lexikon der Germanistischen Linguistik IV*, Niemeyer, Tübingen 1980², s.633.

² Wolfgang Butzkamm: *Psycholinguistik des Fremdsprachenunterrichts*, Francke, Tübingen 1989, s. 291.

iki dil genetik açıdan akraba diller olursa, karşılaştırmalı analiz daha verimli sonuçlar ortaya çıkaracaktır. Ancak akraba olmayan diller de birbiriyle karşılaştırılabilir. Anadilin ve yabancı dilin karşılaştırmalı analizinde sistem alanlarını iki dil içerisinde araştırmak önemlidir. Bu tür alanlar içerisinde bulunan yapılar karşılaştırılarak ortaya çıkarılabilir. Bunu yapabilmek için de yabancı dil öğretmenlerinin her iki dili çok iyi bilmesi gerekir. Zabrocki³ ve Coseriu'ya⁴ göre, karşılaştırmalı analiz, şimdiye kadar yapılan karşılaştırmalı dilbilgisinden farklı olarak sadece farklılıkları değil, aynı zamanda diller arasındaki ortak yönleri de ortaya çıkaran teorik dilbilimsel bir disiplin olmalıdır. Her iki dilin yapısı tek tek karşılaştırmalı incelendikten sonra, ilgili her bir yapının öğrenilmesi için bir yöntem ortaya çıkarılabilir. Yapılan karşılaştırmalı analizler en küçük birimlere kadar yürütülmek zorundadır. Hessky'nin de belirttiği gibi, ne kadar küçük birimler tanımlanırsa, o kadar ayrıntılı inceleme gerçekleştirilebilir:

“Diller arası karşılaştırılacak olan kategorilerin küçüklüğü ve büyüklüğü ortada açık bir sorudur ve belirli bir dereceye kadar karşılaştırma temeline bağlıdır. Ne kadar küçük segment, ne kadar homojen karşılaştırma objesi olursa, diller arası eşdeğerlilik ilişkilerinin de o kadar iyi tanımlanabileceği kabul edilmelidir.”⁵

Anlaşılabileceği gibi, dilin ne kadar küçük parçaları tanımlanırsa ise, dillerin ortak ve farklı yanları da o dereceye kadar ortaya çıkarılarak dil öğretimi sürecinde etkili olarak kullanılabilir. Bu nedenle herhangi bir yabancı dilin öğrenilebilmesi için iki dilin karşılaştırmalı analiz çalışmaları ayrıntılı olarak yapılmalıdır.

Her ne kadar yabancı dil dersinin anadilden yararlanmadan yürütülmesi gerektiği gibi genel bir kanı olsa da dil öğrenen kişinin bilinçli veya bilinçsiz olarak anadilden yararlandığı görülmektedir. Bu nedenle kaçınılmaz olan bu süreci metodolojik olarak yönlendirmek önemlidir. Anadil ile yabancı dil arasındaki yapısal farklılıklar açıkça ortaya konarak öğrenme süreci olumlu yönde etkilenebilir. Burada karşılaştırmalı dilbilgisi yabancı dil öğrenme metodlarıyla birlikte devreye girmek zorundadır. Anadilin ve yabancı dilin karşılaştırmalı ayrıntılı incelemeleri bu noktada yardımcı olabilir. Yabancı dil öğrenen kişi büyük olasılıkla anadil ile bire bir örtüşmeyen yapılardan kaçınmaktadır. Bu nedenle yabancı dilin anadil ile örtüşmeyen yapıları etkinleştirilmeli ve anadil ile yabancı dil arasındaki yapısal farklılıklar ortaya konmalıdır. Bunun yanında yabancı dil öğrenme sürecini etkileyen diğer değişkenler (öncelikle öğrenenin bireysel özellikleri, tutum, isteklendirme, sosyo-kültürel faktörler, öğrenme yaşı, öğrenme ortamı v.b.) de göz önünde bulundurulmalıdır.

³ L. Zabrocki: *Grundfragen der konfrontativen Grammatik*, y.y: Probleme der Kontrastiven Grammatik. Als: Sprache der Gegenwart. Bd.VIII. Düsseldorf. 1970, s. 31.

⁴ E. Coseriu: *Über Leistung und Grenzen der kontrastiven Grammatik*. y.y.: Sprache der Gegenwart. Band.VII Probleme der Kontrastiven Grammatik. Düsseldorf. 1970, s.9.

⁵ Regina Hessky: *Der Sprachvergleich als Hilfe beim Grammatiklernen*; y.y.: Zeitschrift: "Deutsch als Fremdsprache", Heft 1, München-Berlin 1994, s. 22.

Yapısal farklılıklar yanında dilsel olmayan kültürel özellik taşıyan etkiler de yabancı dil dersinde öne çıkmaktadır. Dili öğrenilen ülkenin kültürel değerlerini ve farklılıklarını daha belirgin hale getirmek için uygun ders materyali hazırlanmalıdır. Dil öğrenen kişi kendi birikim alanıyla düşünebilir, kendinin olanı görür ve böylece yabancı olanı değerlendirmeye yönlendirilebilir. Bu nedenle kültürel farklılıkların işlenmesi karşılaştırmalı araştırmaların ortak araştırma alanı olmalıdır.

Buradan yola çıkarak şunları söyleyebiliriz: Yabancı dil dersi tek yönlü olarak sadece bir metodolojik yaklaşımla gerçekleştirilmemeli, aksine metot ve materyal zenginliği sağlanmalıdır. Gerekli materyaller ise ancak yabancı dilin ve anadilin karşılaştırmalı ayrıntılı incelenmesiyle elde edilebilir. Karşılaştırmalı dilbilgisi çalışmaları yabancı dil öğreniminde beklenebilecek hataları önceden ortaya çıkarabilir. Bundan dolayı dilbilgisi yapıları en ince ayrıntısına kadar karşılaştırmalı olarak incelenmeli ve yabancı dil dersinin hizmetine sunulmalıdır. Anadil ile yabancı dil arasındaki karşılaştırma, olumlu aktarmaların değerinin anlaşılabilmesi için de gereklidir. Bu şekilde dilleri öğretenler ve öğrenenler benzer ve farklı yönlerini görebilirler. Ayrıca karşılaştırma yabancı dil dersinde karşılaşılan dilsel görüngüleri açıklığa kavuşturma yanında yabancı dil dersine farklı açılardan bakabilmek için kullanılabilir. Bunun yanında konu seçiminde ve işlenişinde de karşılaştırmalı yöntem hem öğrenene hem de öğretene olumlu katkılarda bulunabilir. Ayrıca öğrenciye kendi anadili ile öğrendiği yabancı dil arasında bağlantı kurma olanağı verir.

2. Almanca, İngilizce ve Türkçede Edilgen Yapının Karşılaştırılması.⁶

Karşılaştırmalı analiz yardımıyla Almanca, İngilizce ve Türkçe arasındaki dilbilgisi benzerlikleri ve farklılıkları nasıl tespit edebileceğimizi uygulamalı bir incelemeyle ortaya koymaya çalışacağız. Almanca ve İngilizcenin öğreniminde ve öğretiminde bu benzerlikler ve farklılıklar önemli katkılar sağlayabilir. Genetik yönden akraba olan iki dilin bazı yapılarının karşılaştırmalı tanımlanması, akraba olmayan iki dilin tanımlanmasından daha basittir. Bu noktadan hareket ederek, çalışmada akraba diller olarak Almanca ve İngilizce, akraba olmayan dil olarak da Türkçe karşılaştırmaya esas alınmıştır. Karşılaştırmalı incelemenin konusu Almancadaki edilgen yapıdır.

Alman dilinde iki tür edilgen yapıdan söz edilebilir: *Oluş edilgen yapı* (Vorgangspassiv) ve *durum edilgen yapı* (Zustandspassiv / Seinpassiv). Oluş edilgen yapı *werden* yardımcı fiili ve esas fiilin üçüncü hali (Partizip II) alınarak yapılır. İngilizcede ise edilgen yapı oluşturulurken yardımcı fiil *to be* ve esas fiilin üçüncü hali (*to be* + V3) alınır. Türkçede ise edilgen çatı fiil kökü ile zaman takısı arasına eklenen edilgenlik takıları *-l* ve *-n* ile oluşturulmaktadır. Aşağıdaki örnek cümlelerde bu yapıyı inceleyebiliriz. (Örnek cümle Präteritum / Past / Görülen Geçmiş zamandır):

⁶ Kısaltmalar: Ö: Özne/ N: Nesne/ F: Fiil/ Z: Zarf/ YF: Yardımcı Fiil/ Partizip II: Fiilin 3. hali

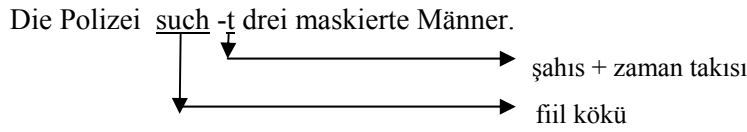
Aktiv	Pelin wählte dieses Buch.	Passiv	Dieses Buch wurde von Pelin gewählt
Active	Pelin chose this book.	Passive	This book was chosen by Pelin.
Etken	Pelin bu kitabı seçti.	Edilgen	Bu kitap Pelin tarafından seçildi.

Burada Almanca çıkış dili kabul edilerek *oluş edilgen yapı* İngilizce ve Türkçe ile karşılaştırmalı incelemeye esas alınmıştır. Etken ve edilgen yapıların karşılaştırmalı analizinde amaçlanan, bir dildeki yapının yerini diğer dilde nasıl bir yapının aldığını tespit etmek ve böylece karşılaştırma yoluyla dil öğretim ve öğrenim sürecine farklı bir bakış açısı getirmektir. Seçilen dillerin yapılarının sistematik karşılaştırılması, olumlu aktarmaların (transfer) ve istenmeyen olumsuz aktarmaların nerede ortaya çıkabileceğini göstermeye yöneliktir. Aşağıdaki örnek cümleler üzerinde karşılaştırmalı yöntemle önce etken bir cümle analiz edilerek cümleler dizilişi ve yapıları itibarıyla karşılaştırıldı. Daha sonra edilgen cümlelerin farklı zamanlardaki cümle dizilişleri ve yapıları incelendi.

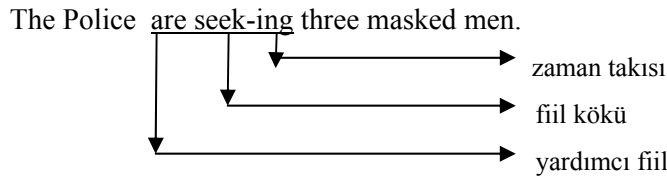
3. Almanca, İngilizce ve Türkçede Edilgen Cümle Analizleri⁷

Etken Präsens / Present Continuous / Şimdiki Zaman:

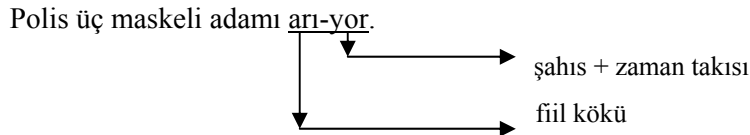
Almanca: (Ö) + (F) + (N)

İngilizce: (Ö) + (F) + (N)

Türkçe: (Ö) + (N) + (F)

⁷

Paul Coggle: German, Hodder Headline, London 1992³, s.242-243.

Paul Coggle: Further German, Hodder Headline, London 1994, s.153-154.

Bu örnek cümlelerde de görüldüğü gibi, Almanca ve İngilizce arasında yapı benzerlikleri olduğundan etken şimdiki zaman *yüzeysel yapıları* birbiriyle örtüşmektedir. Her iki dilde de öznenen sonra yüklem gelir ve son sırada da nesne bulunur. Ancak Türkçede öznenen sonra nesne geldiğinden ve yüklem son sırada olduğundan yüzeysel yapı bakımından diğer iki dilden farklıdır. Buradan yola çıkarak, *etken şimdiki zaman* yapısının cümle diziminde Almanca ve İngilizce arasında bir farklılık olmadığı, ancak Türkçede farklılık bulunduğu görülmektedir. Bu farklılıktan dolayı İngilizce bilenler Almanca öğrenirken Türkçeden değil İngilizceden yararlanırlarsa olumlu aktarma yapma olanakları daha yüksek olacaktır. Görüldüğü gibi, edilgen yapının oluşturulmasındaki bu farklılıklar göz önüne alındığında, yabancı dil öğrenimi ve öğretimi sırasında yabancı dilin ayrıntılı bir incelemesi yanında öğrenenin ana diliyle olan farklılıkların ve benzerliklerin de karşılaştırılması gereği ortaya çıkmaktadır.

a) Edilgen Präsens / Present Continious / Şimdiki Zaman:

Almanca: (Ö) + (YF) + (N) + (F)

Drei maskierte Männer werden (von der Polizei) gesucht.
↓ ↓ ↓
yardımcı fiil (şahıs+zaman) fiilin 3. hali

İngilizce: (Ö) + (YF) + (F) + (N)

Three masked men are being sought (by the Police).
↑ ↓ ↓ ↓
edilgen çatı (Present) fiilin 3. hali
yardımcı fiil (şahıs+zaman)

Türkçe: (Ö) + (N) + (F)

Üç maskeli adam (polis tarafından) ara - n - ı - yor.
↓ ↓ ↓ ↓ ↓
fiil kökü edilgenlik takısı yardımcı ses şahıs+zaman takısı

Edilgen Präsens (şimdiki) zaman yapısında Almanca ile İngilizce arasında da farklılıklar vardır. Her iki dilde de edilgen yapının oluşturulmasında yardımcı fiil ve 3. haldeki fiil (Partizip II) kullanılır. Almancada yüklem iki bölümden oluşur; öznenen sonra ikinci sırada özneye göre çekilen *werden* yardımcı fiili, son sırada 3. haldeki fiil ve iki fiil arasında da nesne bulunur. Ancak İngilizcede öznenen sonra özneye göre çekilen *to be* yardımcı fiili, hemen ardında edilgen çatıyı oluşturan *being* ile birlikte 3. haldeki fiil (Past Participle) ve son sırada da nesne bulunmaktadır. Türkçede edilgen çatı, fiil kökü ile zaman takısı arasına eklenen edilgenlik takıları *-l* ve *-n* ile oluşturulmaktadır. Türkçede etken ve edilgen cümle diziminde bir farklılık yoktur.

b) Edilgen Präteritum / Past / Görülen Geçmiş Zaman (Şimdiki Zamanın Hikayesi)

Almanca: (Ö) + (YF) + (N) + (F)

Unser altes Haus wurde vor dem Ersten Weltkrieg gebaut.
↓ ↓
yardımcı fiil (şahıs+zaman) fiilin 3. hali

İngilizce: (Ö) + (YF) + (F) + (N)

Our old house was built before the First World War.
↓ ↓
yardımcı fiil (edilgenlik+zaman) fiilin 3. hali

Türkçe: (Ö) + (N) + (F)

Eski evimiz Birinci Dünya Savaş'ından önce inşa ed-i-l-di.
↓ ↓ ↓ ↓ ↓
isim yardımcı fiil kökü yardımcı ses edilgenlik takısı şahıs+zaman takısı

Präteritum zaman, geçmişteki eylem ve durumları anlatmada kullanılan bir geçmiş zaman şeklidir. Ancak buna Türkçede doğrudan bir karşılık bulmak zordur. Türkçedeki *şimdiki zamanın* ve *geniş zamanın* hikâyeleri için (geliyordu-gelirdi) Almancada ayrı zaman şekilleri yoktur. Ayrıca, Präteritum çok kez Türkçedeki *görülen geçmiş zamana* da karşılık olabilmektedir. Bu haliyle Präteritum yapıları bir tüm-

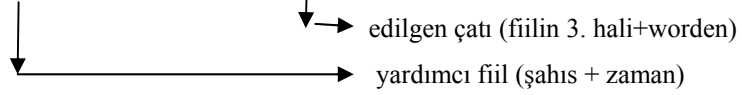
ce, içinde bulunduğu metnin akışına göre; 1. Şimdiki zamanın hikâyesi, 2.Geniş zamanın hikâyesi, 3.Görülen geçmiş zaman⁸ anlamında değerlendirilebilir.

Edilgen Präteritum zaman yapısında Almanca ile İngilizce arasında farklılıklar vardır. Yüklem Almancada yine iki bölümden oluşmaktadır; öznenen sonra ikinci sırada Präteritum zamanda bulunan ve özneye göre çekilen *werden* (wurde) yardımcı fiili, son sırada 3. haldeki fiil ve iki fiil arasında da nesne bulunur. İngilizcede öznenen sonra Past Tense zamanda bulunan *to be* (was) yardımcı fiili, hemen ardında 3. haldeki fiil (Past Participle) ve son sırada da nesne bulunmaktadır. Türkçede edilgen çatı, fiil kökü ile zaman takısı arasına eklenen edilgenlik takıları *-l* ve *-n* ile oluşturulmaktadır. Türkçede yine etken ve edilgen cümle diziminde bir farklılık yoktur.

c) Edilgen Perfekt / Perfekt / Görülen Geçmiş Zaman

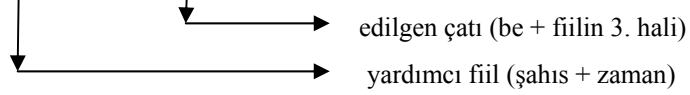
Almanca: (Ö) + (YF) + (Z) + (F)

Die neue Schule ist noch nicht gebaut worden.

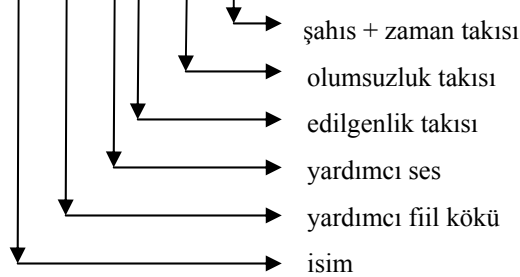
İngilizce: (Ö) + (YF) + (Z) + (N)

The new school has not yet been built.

Türkçe: (Ö) + (Z) + (F)

Yeni okul henüz inşa ed -i-l - me -di.

⁸ Almanca Dilbilgisi Özeti: Alman Kültür Merkezi, Ankara 1980, s.52.

Edilgen Perfekt zaman yapısında Almanca ile İngilizce arasında yapısal farklılıklar bulunmamaktadır. Her iki dilde de öznenen sonra ikinci sırada Präsens zamanda bulunan yardımcı fiil *sein* vardır. Son sırada da Almancada 3. haldeki fiil ve ikinci bir yardımcı fiilden meydana gelen edilgen çatı bulunur. *Werden* yardımcı fiilinin 3. hali *worden* şeklinde kullanılır. İngilizcede *have* yardımcı fiili ve *to be* yardımcı fiilinin *been* hali, hemen ardında 3. haldeki fiil bulunur. Türkçede edilgen çatıda oluşturulması ve diziliş bakımından zamanlar arasında farklılık yoktur, sadece zaman takısı değişmektedir. Fiil kökünden sonra edilgenlik takısı, olumsuzluk takısı, zaman takısı ve en sona da şahıs takısı eklenmektedir.

d) Edilgen Plusquamperfekt / Past Perfekt / Öğrenilen Geçmiş Zaman

Almanca: (Ö) + (YF) + (Z) + (F)

Die neue Schule war noch nicht gebaut worden.

edilgen çatı (fiilin 3. hali+worden)
yardımcı fiil (şahıs+zaman)

İngilizce: (Ö) + (YF) + (Z) + (N)

The new school had not been built.

edilgen çatı (been + fiilin 3. hali)
yardımcı fiil (şahıs + zaman)

Türkçe: (Ö) + (Z) + (F)

Yeni okul henüz inşa ed -i-l - me -mişti.

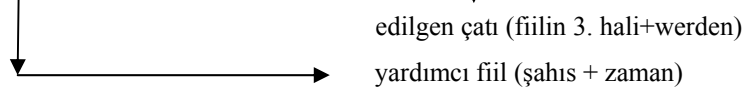
şahıs + zaman takısı
olumsuzluk takısı
edilgenlik takısı
yardımcı ses
yardımcı fiil kökü
isim

Edilgen Plusquamperfekt (Öğrenilen Geçmiş) zaman Almanca ve İngilizcede Perfekt'te olduğu gibidir, sadece yardımcı fiil Präteritum zamanda bulunmalıdır. Türkçede de sadece zaman takısı değişmektedir.

e) Edilgen Futur-I / Future / Gelecek Zaman

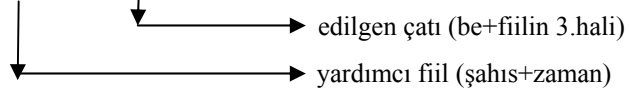
Almanca: (Z) + (YF) + (Ö) + (N) + (F)

Morgen abend wird diese Rolle von Max Ammer gespielt werden.

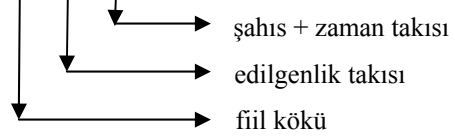
İngilizce: (Z) + (Ö) + (YF) + (F) + (N)

Tomorrow evening this role will be played by Max Ammer.

Türkçe: (Z) + (Ö) + (N) + (F)

Yarın akşam bu rol Max Ammer tarafından oyna-n-acak.

*Edilgen Futur-I (Gelecek) zaman yapısında Almanca ile İngilizce arasında cümle diziminde farklılıklar bulunmaktadır. Almancada yüklem iki bölümden oluşmaktadır. Zaman zarfından sonra ikinci sırada bulunan ve özneye göre çekilen *werden* yardımcı fiil ile son sırada bulunan edilgen çatı (3. haldeki fiil + *werden*)'dan oluşmaktadır. Burada verilen örnek cümlede özne yardımcı fiilden sonra üçüncü sırada bulunmaktadır. Edilgen gelecek zaman yapısında *werden* yardımcı fiilinin iki farklı fonksiyonu vardır. *Werden* gelecek zamanın ve edilgen yapının oluşturulması için kullanılır. Cümle dizimi İngilizcede Almancadan farklıdır. İngilizcede zaman zarfından sonra özne, yardımcı fiil (modal fiil) *will*, ardından edilgen çatı (be + Past Participle) ve son sırada da nesne gelir. Edilgen gelecek zaman Türkçede fiil kökü ile zaman takısı arasına eklenen *-n* edilgenlik takısı ile oluşturulur. Birinci sırada bulunan zaman zarfından sonra özne, daha sonra nesne ve son sırada da yüklem gelir.*

SONUÇ

Karşılaştırmalı dilbilgisi incelemelerinin yabancı dil dersinde kullanılabilmesi için iki dilin tüm yönleriyle karşılaştırılması bir zorunluluk olarak ortaya çıkmaktadır. Karşılaştırmalı yöntemle ortaya konan dilbilgisi incelemeleri yardımıyla kullanılan anadil sistemi üzerine yabancı dil inşa edilebilir. Böylece anadil olumlu aktarmalar yardımıyla yabancı dil öğrenimine olumlu katkıda bulunabilir. Yabancı dil ile anadil arasında farklı derecede önem taşıyan farklılıklar ve benzerlikleri tam olarak açığa çıkarabilmek için her iki dilin tüm yapılarının en ince ayrıntısına kadar karşılaştırmalı olarak incelenmiş ve tanımlanmış olması gerekir. Dillerin sadece belirli yapılarının karşılaştırılması karşılaştırmalı çalışmaları için yeterli değildir. Özellikle anadildeki bir yapının yabancı dilde hiç olmaması halinde ne gibi öğrenme güçlüklerinin ortaya çıktığı böylece belirlenebilir.

İncelememizde de görüldüğü gibi, edilgen yapı üzerinde göstermeye çalıştığımız karşılaştırma akraba dil olan Almanca ile İngilizce arasındaki yapısal farklılıklar Türkçe ile karşılaştırıldıklarında daha azdır. Bu nedenle İngilizce bilip de ikinci yabancı dil olarak Almanca öğrenmek isteyenler İngilizce dilbilgisinden yararlanabilirler. Örneğin, Türkçede yardımcı fiilin Almancadaki anlamda var olmaması boş alanlar ortaya çıkarmaktadır. Böyle bir durum Almanca ile İngilizce arasında söz konusu değildir, çünkü her iki dilde de yardımcı fiil vardır. Buradan hareketle, karşılaştırmalı bir analiz sırasında yapıların yanında fonksiyonların da göz önüne alınması gerektiği sonucu çıkarılabilir. Bunun dışında Almanca ve İngilizcedeki sözcük dizimi ve tanım edatların (Artikel) Türkçeden çok farklı bir yapıya sahip olduğu gözden uzak tutulmamalıdır. İngilizce ve Almanca akraba iki batı dili olmasına rağmen onlar arasında da birçok farklılık görülmektedir.

Birinci yabancı dil bilgisinden yararlanabilmek için ders aracı olarak kullanılan kitapların da iki dilli olarak hazırlanması bir gereklilik olarak ortaya çıkmaktadır. Ders kitapları karşılaştırmalı incelemelerin dil öğretim ortamına daha kolay aktarılmasını sağlayabilirler. Dillerin karşılaştırmalı olarak tanımlanması öğrenen kişiyi yabancı dilin kavranmasına hazırlar ve öğrenilenlerle tereddüt etmeksizin yabancı dilde cümle kurma becerisi kazandırabilir.

KAYNAKÇA

- Althaus, Hans Peter: *Lexikon der Germanistischen Linguistik*, Studienausgabe IV, Niemeyer, Tübingen 1980².
- Banguoğlu, Tahsin: *Türkçe'nin Grameri*, TTK Basım Evi, Ankara 1990³.
- Butzkamm, Wolfgang: *Psycholinguistik des Fremdsprachenunterrichts*, Francke, Tübingen 1989.
- Coggle, Paul: *German*, Hodder Headline, London 1992³.
- Coggle, Paul: *Further German*, Hodder Headline, London 1994.
- Coseriu, E: *Über Leistung und Grenzen der kontrastiven Grammatik*. y.y.: Sprache der Geg.. Band.VII Probleme der Kontrastiven Grammatik. Düsseldorf 1970.
- Ebnetter, Theodor: *Angewandte Linguistik 2*, Wilhelm Fink Verlag, München 1976.
- Regina Hessky: *Der Sprachvergleich als Hilfe beim Grammatiklernen*; y.y.: Zeitschrift: "Deutsch als Fremdsprache", Heft 1, München-Berlin 1994.
- Werner, O.; G. Fritz: *Deutsch als Fremdsprache und neuere Linguistik*, Hueber, München 1975.
- Wills, Wolfram: *Kontrastive Linguistik und Übersetzungswissenschaft*. y.y.: Zeitschrift, "Deutsch als Fremdsprache", 31.J.1994, Heft 1, Langenscheidt, München.
- Zabrocki, L.: *Grundfragen der konfrontativen Grammatik*. y.y.: Probleme der Kontrastiven Grammatik. Als: Sprache der Gegenwart. Bd.VIII. Düsseldorf 1970.